

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С Н А Р О Д А.

Цена је листу:

на годину 3 фор.
на осам месеци . . 2 „
на четир месеца . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

М У Ж И Ж Е Н А.

V.

Али не само јаловост, већ и рађање болесне деце штети читав народ и приправља му извесну пропаст. „На млађему свет остаје,“ па ако је омладина којег народа гњила, отрована и болесна, онда је јамачно, да за кратко време не ће бити радне снаге.

Замислите, колика је мука око одгајања и васпитавања и здраве деце, прорачуните труд и новац савесних родитеља, што око деце потроше, па ћете се брзо уверити, да се и најокретнији људи морају добро унети, из све снаге радити, да само тој дужности одговоре. Додајте сада томе још и болест, са свим својим незгодама и неприликама, па се онда упитајте, је ли лако отхранити децу „до коњица и до бојна копча.“

Али сав тај терет лако се заборави и радо се се сноси, кад уроди добрим плодом. Ниједна мајка не ће пожалити, што је толико брижних ноћи пробдила зарад свога детета, само ако га здрава и жива за собом остави; ниједан отац не ће се сетити зноја, што му је с чела текао, кад се у борби живота борио за опстанак и напредак свој и своје деце, само ако своју децу усрећену види. Ништа им није тешко, што се деце тиче, а срећа њихова је само у деци њиховој.

Замислите сада таке ваљане, брижне и савесне родитеље око болесне деце. Сав труд, све имање, па и сам живот свој радо и весело жртвују око тропина, гњила тела, и то само за то, да после имају за ким кукати. Отхране га бригом, негом и сузама својим, потроше и „црно испод нокта“ за здравље дечије, па и ако дорасте до човека, оно је туга већа, кад одрасла сахране. Куда је сада њихов труд, где је наплата за непроснаване ноћи, где је камата за потрошен новац, где накнада за потрошену снагу. Сва срећа, сва прошлост и будућност њихова сахрањена је у гробницу са децом њиховом, а што је остало, не вреди ништа ни за њих ни за друге. Снага и весело прихватање за посао, гине све више и више испод вечитог туго-

вања, а несрећа им омрази свет и друштво људско, па не прође дуго, а код њих се претворила љубав у немилост, саучешће у злобу, умалост у немар, производна снага у беспослену изелицу. Једном речју, народ је изгубио овим читаву једну породицу.

Да махнемо сада родитеља, па да се окренемо самој деци, што им је по родитељском греху или болести клица самрти у недрима и крви.

Сваки одрастао има двојаку дужност: прву према себи, а другу према породици, племену, општини, народу, држави и целоме човечанству. Прву мора испунити, а да може испуњавати другу: о себи се мора бринути, да не пропадне, а да се може побринути, да му на пример народ напредује, да он томе напретку помогне.

О себи се брине сваки честит човек радом и трудом својим, било то ратарством, занатом, вештином ил' науком, а претече ли му и преко тога снаге и средстава, он ће као честит човек и по срцу и по дужности својој, прихватити се и посла општега, дакле ствари општинске и државне. Да како да не могу у тој струци сви једнако, него сваки по својој снази; али сваки, који хоће да заслужи име човека мора ма најмање помоћи општем напретку. Ко се тек само о себи брине и за себе живи тај је нижи од животиње, јер и у ње има прилика, где се тај исти осећај јавља, где се љубав и пожртвовање према врсти и племену показује.

А како стојимо у тој ствари са богаљима и болесницима од рођења? Какви су они чланови племена, општине, народа и државе? Оно је доиста жалосно, али ко истину воли, тај мора признати, да они нису болесни за себе, него да су болест и терет на телу целог племена, целе општине, целог народа. Не болују они сами, него цела околина њихова, повећи делови народа једног, а тиме наравно и цео народ.

Замислите себи сваког десетог човека или жену у народу од рођења болесну, а таквих примера већ има. Сваки од тих или је заробио своје родитеље, или је пао на храну и милост туђу, а тиме не само да није он сам ништа привредио, него је још трошио и запремао туђу снагу, што би другаче могла боље користити. Наравно да он сиромаш томе није крив, и да би опет грехота била напустити га, али опет се за то мора и сме рећи, да је и најмања корица хлеба, што је поједе, штета за породицу, за општину, за народ. Он једе и живи, а не привређује ништа, дакле једе с туђих леђа и стоји у народу, у општини и породици као рак или друга која болест на човечјем телу, која око себе разједа и тело све већма слаби. Па куд би онда народ, где би сваки десети таки бис? И мањи број морао би га временом сатрти.

Али допустимо и то, да око њихове неге и отхрањивања није баш такве муке, и да дорасту као и друга деца. Нека их, нека почну и зарађивати, нека могу као и други себе хлебом хранити. Допустимо још више: нека се могу и за друге старати, нека могу и народу што привредити, па опет њихов живот не ће бити тако плодан, као у здрава, чила човека. Прва снага и рад примаме их, да се жене и удају, а болесна клица њихова упропастиће им потомство. Они ће бати кратка века, а сироте иза њих пашће опет другоме на врат. У најбољим годинама, кад је човекова радња најзрелија, најкориснија и кад управо треба почети радити, малаксаће, оболеће, умреће. Оно, што су можда до сада урадили, оно ће бити незрели почетци, замршене смесе младалачке и болесне снаге, па ће више шкелити, него користити. Има их, који су развијенији него обични здрави људи, али рад њихов је као светлост жишва, који се гаси. Сад бувне, а сад је већ издахнуо, па за собом оставио мрак и таму. Шта ће остати иза њих? Начето и недочето, надрто, а недоконато, приправљено, а недовршено. Па има ли од тога користи? Врло мале, а често су њм заблуде и странпутице тако опасне, да се та корист од њих и не види. Па све да није тако, помислите, колика је штета за један народ и племе, кад му радни људи у најбољим годинама малаксају и умиру. То је од прилике као и рат, где цвет и језгро радне снаге изгине. Шта је хашне од нејаке, „луде деце“ и од слабе старости?

Видите дакле, колику одговорност наспрам свога народа примају на се они, који се болесни жене и удају, те засађују у народ свој клицу болести, распада и пропасти. Ово у први мах човек и не види, еуда засеца својом вољом и својим радом, и не осећа, да може својом погрешком оштетити читав

народ, али чим призна, да он није створен само за себе, него да је у скупу и узајници с другима, онда мора допустити, да и његов рад утиче на друге, на све, на народ. Народ је тело као и друго, а делови тога тела су породице и људи. Оболи ли или огреши ли који део тога тела, онда је наравно, да ће то и цело тело осетити. Човек се мало посече у прст, па хоће често да буде опасних последица. Тако је и у народном животу. Мали узрок, а велике последице.

Поред телесних болести подгризају живот народни и неки тако да рекнемо болесни назори и обичаји у народу. Што иде у образовање и васпитање не ћу овде да спомињем, а родитељске страсти споменуо сам већ. Остаје ми само да споменем само оно што се тиче мужа и жене, а тиме и деце њихове.

У нашем народу је положај женскиње веома чудан. У нас не можеш рећи, да је жена роб, али ни то, да је жена једнака с мужем. Све где није природних неприлика, баш и онде, где су муж и жена прилика, не можеш рећи, да су муж и жена једнаки. Муж је жени (особито у простом народу) час тирани у пуном смислу речи, а час опет проста подлога страсти и неваљалства њених. Јелан и исти човек хоће за маленост и у неправди да потегне секиром на своју жену, да је називље пред децом „кујом“, „вештицом“ и сваким именом, а сутра дан јој иде, те купује белила и руменила, тражи врачаре и т. д. Колико је први пут погрешно против правде и човечанства, колико се први пут показао у зверској својој нарави, толико се исто огрешио други пут о своје достојанство као човек. Шта је он онда својој жени? Може ли га искрено волети? Са суровости његове мрзиће га, бојаће га се и радиће доста крадом, а са слабости његове опет заковрће њиме, како јој је воља. А деца? Имаће леп пример у својих родитеља. Тај лепи пример уродио је красним плодом. Наш нежењен момак кад добије лепу секиру, хоће често да каже: „Ала да ми је жена, да је се надеветам!“

И у жена има таквих примера. Младе већ од родитељске куће понесу са собом мржњу на свекра и свекрве, на јетрве и заове, на снахе и суродицу мужевљеви. То је погрешка, што дубоко засеца у породички и народни живот. Кућа није никада мирна, човек сиромаш не зна, којој ће страни, а деца слушају погрде, а често гледе и бојеве. Где ће ту бити напретка и благослова, а деца што виде и она ће радити. „Све кар,“ „све квар,“ „све крива“ то су подсмеси у нашем народу за оца и мајку мужевљеви и кад их не заслужују.

Ал' као најгднији пример у кући и као најопаснији кућевни непријатељ, чини ми се женско и открадање. Наше жене из свију сталежа не задовољавају се с оним, што им муж с драгом вољом купи, већ гледе, да иза леђа мужевљевих скупе новца за беспослице којекакве. Муж сиромаш чува се непријатеља и лопова ван куће, а и не зна, да му баш онај, коме највише и често све поверава, највише проневери. Оно може бити, да је гдегде и маленкост, која се и не осети, ал' бومه више је тога, где и свака избачена крајцара јако заболи. Бар у простом народу то није мала ствар, кад се узме, да је у кући више таквих жена и да оне још

мање пазе него варошкиње. Питајте чипкаре и Чивуте, с киме најбоље могу трговати. Питајте Сремца, што у Бачку с воћем иду, где најбоље прођу, ил' памучаре, што по сели памук носе. Жене краду жито, јечам, зоб, кукуруз, маст, брашно, јаја, живину, пешкире и т. д. па онда дају ма за каку беспослицу. Прстенчић, минђушице, белензук, што не вреде ни пет грошића однесу вику жита. А знате ли шта вика жита кошта? Та то је пропаст за кућу, а како је у народу тога доста, то је пропаст за цео народ. За то се по нашим селима Чивути и Грци и богате, а сиромаш народ ни стрехе над главом нема.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Човек је у невољи досетљив.

Човек је дакле досетљив, кад се у невољи нађе! Ма запитајмо се: колико нас има, који се у невољи умемо наћи, који смо толико оптроумни и досетљиви, да се из разних неприлика умемо ишчупати? Не би ли се такви оптроумни и досетљиви на прсте избројати дали? Не знамо ли, да често и најученији људи, па и читава друштва, не умеју да нађу изласка у каквој кобној ствари?

По што су одвећ ретки људи у невољи досетљиви, то држим, да не ће неумесно бити, да се овде сетимо неких досетака, којима се у сличним невољама можемо послужити и користити. Ево дакле неколико таквих!

С тог, што им се није дало, да је њеног лепог имена лише, потворише два старца на Сосану, жену неког Јоакима из града Вавилона, да су је у башти с неким робом у блуду ухватили и то пред старешинама јеврејским и заклетвом потврдише. Ови, не испитујући дуго ствар, досудише, да Сосана има с тог у смислу јеврејских закона камењем засута бити. И та смртна пресуда јамачно би и извршена била, да се пророк Данило није ту десио и својом досетљивошћу истини у траг није дошао. На име, он је прво једног, па онда другог тужиоца на само питао, на ком је месту који Сосану с робом ухватио. Не надајући се том питању, један је рекао, да је под трном, а други да је под храстом видео. Те противне изјаве уверише судије, да је Сосана невина, и они место ње оба тужиоца живота лишише.

Два странца предаду једној служавци робињи знамениту своту новаца на сахрану и углаве с њом, да им новац само онда има натраг вратити, кад обоје дођу, да га крену; једном никако да новце

не да. После кратког времена дође један од њих служавци и каже, да му је друг умр'о и да сад наравно њему једном новце изда. Она се превари и врати му примљену своту. Но не прође дуго, а ево ти и оног другог по новце. Шта сад сиротица да ради? Овај је тузи суду, што се учињеног уговора није придржавала и суд би је за цело за криву прогласио и осудио, да за њену невољу није чуо славни грчки говорник Димостен, који је овим речима на суду одбранио: Ова је сиротица готова, да примљену своту изда, но по гласу уговора она не може то учинити све дотле, док и онај други зајмодавац не дође.

Један богаташ остави своје велико имање од 50.000 талира калуђерима Францишканима под тим условом, да његовом стрицу онолико даду, колико они хоће. И калуђери му дадоше 6.000 талира. Тај сиромаш многим се жалио, на ту неправду и његова жалба дође најпосле и до ушију онда живећег поткраља Напуљског, који смисао тестамена овако разјасни: По што ви хоћете 44.000, то исту своту по гласу тестамена имате том сиротану издати, а себи осталих 6.000 задржати.

Један имућан човек изгуби кесу с новцима и да преко светске власти на знање, да ће ономе, ко му изгубљену кесу донесе, сто талира у награду дати. Кесу је нашао неки душеван сиромаш и донео му је. Но како да богаташ сада прегоре обећаних сто талира? Он дакле обеди сиромаша, да је у кеси било 800 талира, а да му је он, сиромаш — као што се може уверити, само 700 талира донео, јамачно је дакле он сам обећану награду из кесе узео. Залуду је сад сиромаш уверавао богаташа, да му је кесу онако донео, као што је нашао. Све то није помогло. Најпосле да би своју окаљану част опрао,

обрати се сиромах на суд. На срећу његову судија је био човек мудар и досетлив и ово је решење донео: Кад је један од вас 800 талира изгубио, а други је само 700 талира нашао, онда овај нађени новац не може бити онај, што га је први изгубио. Ти дакле пријатељу драги! узми овај новац, што си нашао и задржи га код себе, док онај не дође, који је 700 талира изгубио. А теби побратиме драги! ништа друго немам рећи, но да се претрпниш дотле, док се ко не јави, ко је 800 талира нашао.

Неки Перзијанац подигне код суда тужбу против једног старца, који је порицао, да му је он кесу новаца на сахрану дао. „Па где си му новце дао?“ запита кадија, судија. „Под једним дрветом“ одговори тужилац. „А ти дакле иди том дрвету и кажи му, да га кадија зове да сведочи.“ Старац се насмеје, а тужилац уздахне и рекне: „Мала је то вајда, кадијо! дрво не ће послушати твоје заповести.“ „Ево ти мој прстен, покажи му га и реци, да га кадија зове, да сведочи,“ примети кадија. Најпосле узме тужилац прстен и оде. Старац је међу тим код кадије остао. После неколико тренутака запита кадија старца: „Да ли је могао онај до дрвета већ доћи?“ „Тешко,“ одговори старац. Међу тим дође тужилац с прстеном натраг и каже кадији, да је дрвету показивао његов прстен, но да му дрво ништа није одговорило, „Дрво је твоје овде било и сведочило,“ примети кадија. „Како то?“ запита старац. „Ево како!“ одговори кадија, „кад сам те питао, да ли је могао тужилац до оног дрвета доћи, рекао си „тешко“, а отуд је са свим јасно, да ти не би могао знати, о ком је дрвету реч, да ниси новце под њим примио, ти си сам себе издао и с тог одмах подај новце. Не имајући куд, старац призна, да је новце примио и поврати их тужиоцу.

О једној пресуди Соломуновој читамо у светом писму ово: „Две блуднице дођу код њега и једна му рече: Господару! ја и ова жена седеле смо заједно у једној кући и ја сам се породила. После три дана мог порођаја породи се и она. И ми смо биле једна с другом тако, да нико други с нама у кући није био. И синак те жене умре ноћу, јер она га је у сну удавила. И она устаде ноћу и узедо мог синчића од мене, док је моја служавка спавала и метну га на своје груди, а свог мртвог синчића подметне мени. И ујутру, кад сам устала, да подојим дете, а оно дете мртво. Но кад свану дан, ја погледим дете и уверим се, да то није мој син, ког сам ја родила.

На то поче друга жена говорити: Није тако; мој је син жив, а твој је мртав, а прва опет рече: Не, твој је син мртав, а мој је жив. И тако се пренираху пред царем. На то ће сад цар рећи:

Ова вели: мој је син жив, а твој је мртав, а она вели: Не тако; твој је син мртав, а мој је жив. И цар рече: Донесите ми сабљу. И кад сабљу донесоше рече цар: пресеците то живо детенце на поле и подајте овој полу и оној полу.

На то рече, чији је син живео, цару (јер је материно срце за сином болело): авај мени господару, подајте нојзи дете живо и немојте га убити. Она друга пак рече: нег не буде ни моје ни твоје; да га поделимо.

Сад одговори цар и рече: подајте овој дете и немојте га убити; она је његова мати.

И та пресуда, коју је цар изрекао, зачу се у целом народу и сви се њега бојаше, јер су видели, да га је Бог умудрио, да праведно суди.“

Један сељак падне у Дунав и за цело би се удавио, да му неко није пружио мотку и на поље га извукао. Но долајући му мотку, случајно га удари у око и избије му га. У след тог тужи онај, што се давио, свог избавитеља месном кнезу и заште, да му за избијено око накнаду даде. Док је кнез у залуд главу лупао, како да спорну ствар реши, донеше троје деце, која се у пољу скупштине играла ову значајну пресуду: нека тужиоца на оном истом месту опет у воду баце, па ако се узмогне сам избавити, да му оптужени за око плати; а ако не, престаје суд и парница.

При покривању куће случајно падне мајстор с крова, на ком је радио, на једног човека, који је сокаком ишао и на мах га убије, син убијеног човека позове мајстора одмах сутра дан на суд и тужи га због учињеног убиства, мајстор се пред судом овако одбранио: Пријатељу! признајем, да сам грех учинио и ја сам вољан да за покајем, ти ћеш дакле добар бити и понећеш се на оно место, с ког сам ја пао, а ја ћу стати онде, где је твој отац био. Па онда скочи и уби ме.

Неки црквени великодостојник у Риму частио је једном више од 100 „отмених“ својих пријатеља. Том приликом нестане једном госту дуванкеса, која је одвећ богато драгим камењем украшена била, и он запита околу седеће, да ли су дуванкесу видели. По што сви одговоре, да дуванкесу нису видели, замоли гост домаћина, да се сва врата позатварају, а друштво да не прими за зло, што нико не ће бити на поље пуштен, док се дуванкеса не нађе. На то примети један великаш, да је можда онај, који је дуванкесу узео, само шалу хтео да збија, а сад се стиди, да је изда, по што је ствар тако озбиљна постала, за то он предлаже, да се свеће погасе, — јер је ноћ била, — и онај, који је дуванкесу узео, да је неприметно на сто метне. Предлог се усвоји, јер нико није хтео, да лопова осрамоти,

и кад се свеће опет запалише, пађе се дувангеса опет на столу.

Наши стари лепу нам поуку дају у овим пословицама: „боље да тебе деца моле, него ти децу“ и „родитељи нек узде из руку не дају, докле год трају.“ Но један богат трговац обратно је радио и поделио је свеколико своје имање међу две своје удате кћери тако, да га свака по по године редом све до његове смрти храни и издржава. Но није дуго време потрајало, а он се на своју велику жалост увери, да је и једној и другој кћери већ досадан постао. Шта сад да ради? Он се учини, као да није опазио њину хладнокрвност према себи и погоди башка за себе стан. На срећу имао је једног богатог пријатеља, с ким је све углавио, како да се из те невоље изчупа. Пријатељ му позајми 10.000 фор. и он позове сутра дан кћери и зетове на ручак. Тек што су ручали, а ето и пријатеља у собу с молбом, да му старац, ако је икако могуће, 10.000 фор. на који дан позајми. Не десет, но ако и више хоће, одговори стари и оде у другу собу и донесе му поискану своту. Кћери, кад видеше, да им отац још толико новца има на један пут се променише! Не хтедоше ни по што допустити, да у ново погођеном стану и даље остане и отимаху се, која ће га пре у своју кућу примити. И тако је отац лепо и угодно више година проживео. После његове смрти отворе кћери с највећим нестриљењем његов сандук, на место жељених хиљада, нађу у њему писмо овог садржаја: Ја сам морао од милости мојих кћери живети и био би покрај те милости за цело од глади умр'о, да се нисам досетио и наду им дао, да ће после моје смрти опет велико благо наследити. За то, кћери моје! ја вам саветујем, да ваше имање за живота деци не дајете, да се и вама не би оно догодило, што се мени хтело догодити.

У рату против Велфа, брата Хенрика гордог, херцега баварског, освоји Конрад III. краљ немачки варош Вајнзбер и дозволи женама и девојкама, да свака са собом оно из вароши понесе, што на леђима може носити. Но како женама ништа није могло бити драгоценије од њиних мужева, а девојкама опет ништа драже од момака, падну једне и друге на ту мисао, да им сад ништа друго не треба чинити, но да свака по једног свог суграђанина на леђа узме и из вароши изнесе. Што смислише, то и учинише. Краљ им није то бранио и слатко се смејао, гледајући, како су се многе господе и госпођице под својим теретом поводитиле.

Код старих Јевреја уживала је жена много већу слободу, него код других старих народа, но опет није била у свему равноправна с мужем. Њој н. пр. није дозвољено било, да остави мужа, па ма како

довољних разлога имала; мужу на против слободно је било, да жену од себе отера, ако ју је избегенисао, изгустирао, што је какво срамотно дело учинила. Под тим срамотним делом разумевала је школа Хилелова сваку неповољну ствар, не изузимајући баш ни саму у кујни учињену погрешку. Тако, је ли само јело пресолила или је њеном непажњом јело загорело, могао ју је муж од себе отерати. Да! то је могао учинити „за сваку кривицу“. (Мат 19,9.) На основу тог закона дође један Чивутин са својом женом у град Сидон свештенику Симеону и рекне му: Велики учитељу! ја живим с овом женом већ пуних десет година у највећој љубави; но ја на жалост немам с њоме од срца порода и за то сам рад, да је од себе отпустим и с другом у брак да ступим. Жена сиротица порумене сад од стида и срамоте и горке сузе полете јој из лепих очију. Тај жалосни приказ потресе срце мужевљево и он је тешио овим речма: „Не плачи моја драга! узми што хоћеш из куће, понеси, што ти је најмилије, само немој да се тако тужна и невесела у родитељски дом враћаш!“ — Жена му на то ништа није одговорила, но ћутала је и плакала и жалосно је на судију погледала. „Поштоватељу закона, рекне најпосле свештеник мужу, кад си с овом твојом женом у брак ступио, је ли да си онда весеље држао?“ „Јесам, и то велико весеље,“ одговори муж. „Е кад је тако“ настави свештеник, „а оно ваља да и сада приредиш весеље, кад се с њоме растајеш.“

На то се муж и жена удаље.

Част се приреди и весеље отпочне. Жена је све удесила, како ју је свештеник научио. Пријатељи пију и муж је расположен и весео, чашу за чашом испражњује и најпосле падне у дубоки сан. Тек што се гости развиђоше, а жена позове робиње и са свим најљубиво и лагано однесе вином успаваног мужа у кућу његовог таста. Кад око по ноћи, а муж се пробуди и зачуђен почне питати: где је сад? и како је он у ту кућу дошао? „Љубазни мужу! одговори жена тихим гласом, а зар ти ниси мени у присуству нашег великог учитеља рекао: Узми, што хоћеш, што за најдрагоценије држиш и иди родитељима својим? А зар ти ниси у нашем дому мени најдрагоценији? И можеш ли се срдити, што сам оно узела, што си ми онако радо допустио?“

Муж убеђен том добротом, загрли своју жену и вреле сузе покајања, које му низ образе потекоше, дадоше жени уверења, да је не ће од себе отпустити. Тај поступање мужевљев допадне се небесном творцу и он им на скоро даде давно жељеног од срца порода.

Великом Фридригу, краљу пруском, срха се точак на колима у једном сеоцу и да не би на со-

каку стајао, док се точак оправи, отиде Фридерик месном свештенику и с овим га речма ослови: „Шта мислите, хоћете ли наследити царство небесно?“ Свештеник одговори, да ће тешко од тог шта бити. „Како то?“ упита га Фридерик. „Ево како! У светом писму стоји, да они, који дугове своје не исплате, не могу се спасти, а по што сам ја 400 талира дужан и немам изгледа, да ћу их кад моћи исплатити, јасно је, да царство божје не могу наследити.“ Та досетка допадне се Фридерик у и он пошље сутра дан свештенику преко поште 400 талира.

Римски канзул Дујилије победи славног картагинског војводу Ханибала у једном боју на мору. Што га његови суграђани не каштиговаше, што се с много јачим непријатељем у неједнаки бој упустио, помогла је Ханибалу ова досетка. На име он је послао једног свог пријатеља у Картагу и научио га је, да савету ово рекне: „По што римски војвода велику морску силу за собом води, пита вас Ханибал: да ли ће се с њиме сударити?“ На то повиче савет: Без сваке сумње, нека се судари! Сад примети пријатељ и посланик Ханибалов: „Он се већ сударио и побеђен је.“ Савет, по што је одговорност за ту битку на себе већ примио, ником је сад у црну земљицу поникао и није Ханибала осудио.

Као да се право пријатељство у том састоји, да један пријатељ другог и у његовим злоковарним умишљајима потпомаже, дође Римљанину Рутилију један његов пријатељ и замоли га, да му неку неправедну жељу испуни. Кад се Рутилије поче томе одупирати, рекне му његов пријатељ с највећим негодовањем: „Па од какве ми је онда користи твоје пријатељство, кад не ћеш да ми учиниш, што те молим?“ На које му Рутилије одговори: „А од какве је користи мени твоје пријатељство, ако ћу због тебе и оно чинити, што је неправедно?“

Или што су с ума сишле, вели Плутарх, грчки писац, или због оуженог ваздуха, доста то, да су једном девојке на грчком острву Милету на ту несрећну мисао падале, да се вешају и многе су се тајом и вешале. Од вешања не могоше их ни сузе родитеља, ни савети пријатеља одвратити. То су људи дуго времена за каштигу божју држали, док месни савет на предлог једног свог разборитог члана не закључи, да се све оне, које се буду обесиле, на магарцу голе по пијаци носе. И тако страх, да не би после смрти срамоћене биле, излечи девојке од те чудновате болести.

Славни лекар Цимерман вели у свом делу „О усамљености“, да је у некој ваљаној лекарској књизи читао, како је у неком девојачком манастиру у Француској једној калуђерици на ум пало, да као

мачка мауче и да су после кратког времена и друге њене сестре калуђерице, којих је у том манастиру много било, као и она маукале. Најпосле маукаше све редом сваки дан у неко извесно време. Но као што је страх милетске девојке од вешања излечио, тако је исто и калуђерице од маукања и видао. Њима је речено било, да се пред манастиром компанија солдати налази и да ће солдати сваку калуђерицу по голом телу дотле шибати, док не обећа, да не ће више маукати. И калуђерице престадоше од маукања.

У првим хришћанским вековима нападну једног младог калуђера у Мисиру похотљиве мисли и мучише га дан и ноћ. Да би га од те болести излечио, досети се његов архимандрит овоме. Он наложи неком озбиљном човеку, да младог калуђера, што више може, ружи и грди, па још да га као кривца и суду тужи. Тај човек све то учини, па још и сведоке нађе, који против оптуженога сведочише. Калуђер ни крив ни дужан залуду се бранио. Но да не би у очајање пао, узимао га је архимандрит кад и кад у обрану. Кад се парница већ пуну годину дана тако водила, запита архимандрит младог калуђера: „Е да ли те похотљиве мисли још узнемирују?“ „Та како би ме могле узнемиравати, одговори он, кад ми једва живети дају?“

Неки болник није хтео да мокри, јер је држао, да ће својом мокраћом свет потопити, а то из човекољубља није хтео да чини. Један лекар овим га је начином излечио: Он је запалио у штале мало ђубрета, довео је болника код штале и преклињао га, да својом мокраћом ватру угаси, те да тако свет од пронасти спасе. Што пре из човекољубља није хтео да учини, то је сад болник из истог узрока учинио и тако се од своје чудновате болести излечио.

Једна жена живела је у том уображењу, да је с хлебом пчиоду прогутала и тужила се и превијала, како је у грлу боде. Но по што се с поља никакав надув није видео, падне лекар, који ју је лечио, на ту мисао, да ће то голо уображење бити. Он јој дакле да на бљување и у чинију, у коју је бљувала, потајно баци савијену пчиоду. У мисли, да је она пчиоду у истину избљувала, у један пут се жена својих болова опрости.

Неко је увртио себи у главу, да је умр'о и с тог никако није хтео да једе. Он би у том уображењу за цело од глади сканао, да једном његовом пријатељу, који се морао пред њим учинити, да је и он мртав, није пошло за руком, да га убеди, да је и на оном свету обичај, да се сваки дан једе.

Неком јеврејском свештенику умре син. Његови пријатељи разно су га тешили. Један му је наво-

дио Адама, други Јова, трећи Арона, који су сви тако исто страдали; но све то није га могло утешити. Најзад почне му свештеник Елеазар бен Аварија овако говорити: „Неки кнез предао је једном човеку неке адићаре на сахрану и највећу му је пажњу препоручио. Но место да се радовао с тако великом поклоњеним му поверењем, није престајао тај човек тужити и желети, да се тако опасне одговорности једном ослободи. Раван случај, про-

дужи Елеазар, догодио се овде. Бог је дао теби сина, који се не само великом ученошћу одликовао, но који је и беспорочан с овог света отишао. Требаш ли веће утехе, но што си тај адићар тако целокупан твом Господу натраг повратио?“ То је утеха, рече сад уцвељени родитељ, која је кадра, да ми душу савршено умири.

То су досетке, које ретко коме падају на памет и којима се можемо у невољи користити! (Наставиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

52. (Кад ваља јабуке брати?) Ране јабуке ваља брати, чим поједине јабуке опадају и чим сазру. После их ваља на суху месту разастрти и оставити неколико дана да дозревају. На тај се начин најдуже одрже и буду уједно и најгусније.

Ако ране јабуке са свим сазру на дрвету, па се презреле беру, онда се одрже само за кратко време и нису ни тако кусне. Код отих јабука ваља особито пазити на то, да само за кратко време зру, јер онда задрже свој пријатан кус, а што дуже зру, то се све више и више губи тај кус.

Јесење јабуке беру се обично око половине септембра. Ако је лето било топло и сухо, то буду зреле већ почетком септембра; а ако је лето било хладно и влажно, то јабуке често пута сазру тек почетком октобра.

Брати их ваља, кад је време сухо и кад не душе ветар ил' бар не јак ветар, и то од 9 сахата пре по дне до 4 сахата после по дне, јер се јабуке те не држе дуго, кад падне на њих роса или киша.

Јесење јабуке дуже времена сазревају, него ране јабуке, али и код њих ваља особито пазити на доба, када сазру.

Све јабуке, које сазревају од средине септембра до половине новембра, узимају се у јесење јабуке. Оне исто онако разастрте дозревају, неке раније, неке касније. Неке сорте се дуже време држе, а неке краће.

Зимњаче ваља што касније брати, а то не сме бити никад пре, него што опадне лишће. Па ни онда не, кад лишће у след првих ноћних мразова опадне, те јабуке незаклоњене висе на дрвећу, јер не само да им то нимало не штоди, него шта више помаже им, да боље сазру, да се боље држе и да буду гусније.

Пре половине октобра не треба никад брати оне сорте, које касно сазревају, јер оне могу, а да се не оштете, поднети и јачи мраз. А који пут буду и у новембру лети топли дани, па им то онда врло добро чини. Оне са свим сазру истом у децембру.

Зимњаче се боље држе, него јесење јабуке, а неке сорте држе се чак до лета.

Кад погледамо на боју и кад их лако притиснемо палцем, можемо лако познати, еда ли су већ добре за јело или не.

53. (Ретко модро млеко) даје мало скорупа и мало масла, с тога нико не купује радо краве, која има модро млеко.

Томе ће се помоћи, кад јој се даје осушено лишће од оне траве са жутиим цветом и шупљом стабљиком, која се налази свуда по пољима и цвета преко целе године и коју наши зову: маслачак, попина погачица или попино гумно (немачки се зове Löwenzahn.)

54. (Голубови) могу најпоузданије да покажу, какво ће време настати, јер веле, ако се голубови много кунају, биће обилате бише.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

Нови Сад, 9. августа

(Инсталација патријархова.) Као што смо већ јавили својим читаоцима, обављена је инсталација српског патријарха Прокопија Ивачковића лицем на Преображење. И ако је дан пред тим, а и тај дан лила киша, ипак се са свију страна слеже народ српски, а из већих наших места дођоше депутације, да буду у тој народној свечаности. Саборна црква

бејаше дупљом пуна народа, који се слегао, да види свечану инсталацију свога првосвештеника, који има да размрси конце, што су их бездушници за ово четир године у нашим народним стварима заплели, да у сагласности са сабором доведе у ред, што је злом вољом забатаљено...

Инсталација је текла у прописаном реду, као што је то и до сад бивало. Кад је комесар дошао у цркву прочитана је најпре латински, па онда српски повеља, којом цар потврђује сабором изабраног Ивачковића за архијепископа и митрополита карловачког и патријарха српског. За тим је

патријарх по обичају положио заклетву верности цару, после је комесар поздравио патријарха, а на послетку је патријарх сам изговорио беседу, коју је народ пропратио са бурним: „живио!“ У беседи тој захваљује се цару, што га је потврдио, комесару на труду и доброј вољи, коју је показао приликом изборног сабора, па најпосле српскоме сабору и народним посланицима, који га изабраше за српског патријарха, па кад у беседи својој дође до речи, где вели, „да га сабор поврати народу српском, у ком је поникао, поврати цркви, у којој је чин примио и у служби св. своје цркве најлепше доба свога живота провео“ — грунуше му сузе низ образе, те не мога на мах даље наставити, а народ се одазва на то громовитим „живио!“ које се једва стиша после неколико тренутака. Даље настави, да ће настојавати и старати се, да чини своју дужност, да врши правду, да помогне бедном и сиротом, по дужности човечанства, а по божанственој науци спаситеља и избавитеља нашег.

О причасном је поздравио у име цркве патријарха лепом беседом архимандрит бездински Теофан Живковић.

После су ишли посланици са патријархом комесару, да му честитају царев дан, који, као што је познато, пада баш на Преображење.

После по дне је био банкет у почаст посланицима, народним депутацијама и другим гостима, где је пало више здравица, од којих је најбоље прихваћена здравица, што ју је патријарх Ивачковић напио своје пријатељу Арсенију Стојковићу, првом изабранику народном. Четврт сахата и више је прошло, док се стишало громовито „живио!“

Једино, што је могло помутити народну радост тога дана, то је, што се том приликом нађе у Карловцима, да буде у свечаности, познати крвопија наше браће у Босни, злогласни митрополит Дионисије.

(Српски народни сабор.) Сутра дан била је седница, у којој је први пут председавао нови патријарх. Кад је ступио у сабор, поздравио га је у име сабора и народа председник изборног сабора Стеван Брановачки, на што је патријарх отпоздравио, уверавајући, да ће му као врховном поглавару и управитељу цркве свагда донесени закони бити она стаза, које ће се држати и са које никада и никоме за љубав не ће силазити и да ће се бринути, да унапреди религијозни, морални и просветни развитак свога народа.

После је дошао у седницу и комесар, који је у цареву име одгодио сабор на неизвесно време. Као што у прошлом броју јависмо, кад није сабора, радиће синод (збор владика), а после ће се октобром опет састати сабор, да настави свој рад око унапређења српске цркве и школе.

(Метежи у Руми.) Из Руме нам јављају за жалосне приворе, који се десеше приликом избора варошког заступништва. Цело грађанство се поделило на две странке, на странку „капуташку“ и странку „паорску.“ Ову последњу странку предводи или управо заводи некакав трговац Сима Милутиновић Тута, који би рад да дође на столицу варошког начесништва, па је тога ради почео да сеје семе раздора међу „капуташима“ и „паорима,“ те је тако сад раздор на све стране захватио маха. А ево шта је био први повод томе. По закључку српског сабора, ваља у Руми да имају само два свештеника, и по што је један од тројице умр'о, није се попуњавало то место, те с тога превена општина закључи, да се једна од три црве затвори, јер не могу два свештеника обављати дужности у трима црквама. „Паори“ су хтели, кад се већ затвара црква, а оно да се затвори она, која је на најглавнијем месту у вароши, на пијаци. Општина на

то не пристаде и отуда постаде вика на „капуташе,“ који су у већини у општини. Вика се та све даље и даље ширила, а мржњу је непрестано подгревао тај Тута, који је до душе и сам у „капуту,“ али који се умео направити тамо, као да је он највећи пријатељ своје народу, па је наговорио прост свет, да сада у варошко заступништво изабере само „паоре,“ а ниједног „капуташа,“ па ће онда они моћи управљати по својој вољи, смањити општинске прирезе, обалити општинском кнезу плату на 100 фор. и т. д., дочепаће се и црквене општине, па ће моћи затворити цркву на пијаци или поставити и трећег свештеника, па ако ово последње не узиде друкчије, о оно ће смањити учитељима плату или затворити једну школу, јер за неколико стотина школске деце доста је и један учитељ.

Одмах, чим се први пут дошло на биралиште, направио се такав неред, да се избор морао одложити. И други пут не прође боље. Кад су се прозивала имена бирача, неки од Тутине странке нису били ту. Кад после дођоше, рекоше им, да мало причекају, док не прочитају сва имена, па ће се онда на ново прозвати они, који од пре нису ту били. Ови не хтедоше да чекају, него хоће одмах да гласају. Они, који су на пољу стајали, навале сад у општинску кућу, опет се направи неред и гунгула, те се избор и опет одгоди.

Кад ће се и хоће ли се у опште доћи до новог избора, не знамо, али је жалост, кад видимо, где се тако наш свет поводи за којекаквим себичњацима, који муте воду само да могу што више лова за себе нахватати, а одвраћа лице своје од осведочених родољуба и пријатеља народноме напретку! Кома да не падну на ум речи песничке:

Бесна, пуста неслого,
Кћери адске змије!
Где би знала живети,
Да Србина није?!

(Мађарско позориште у Суботици.) Српско народно позориште, кад је ове године било у Суботици, посеђавано је тако, да је тако рећи увек дупком пуно било. Особито наша браћа Буњевци с љубављу пригрлише позориште, у коме се проноси српска реч, која је и њихова од вајкада, те су листом долазили на представе, да се наживају лепа српска збора и уметничке игре.

Мађари и Мађарони побојаше се, да се на тај начин оно, што они по школама помађаре, опет не размађари, те управе више на министра унутарњих послова молбеницу, у којој ишту, да се установи у Суботици мађарско позориште и да му се даде државна потпора, јер иначе веле одоше Буњевци сви у Србе.

(Завера Карађорђевића.) Београдски лист „Видов дан“ проноси глас, да се Пера Карађорђевић погађа с Турцима, да му припомогну да дође на кнежевски престо у Србији, па ће им онда допустити, да опет у српске градове наместе своју војску.

Је ли тај глас истинит ил' није, за сад се још не зна.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. М. П. Живковићу Аушиц. Ваша претплата истиче крајем овог месеца. Лист шаљемо по новој адреси.

Г. Кенувтаићу, Градишка. Послали смо све бројеве од почетка године и очекујемо претплату за овог као и за осталу двојицу претплатника, којима по вашем налогу лист шаљемо. За себно шаљемо и 16-ти број.

Г. Петру Димитријевићу, Парта. Вама се лист непрекидно шаље. Извол'те јавити који вам бројеви фале.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.